

Broj: 03-45.1-29-703-3/19
Istočno Sarajevo, 6.7.2020. godine

Na osnovu člana 61. stav 2. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH”, br. 32/02, 102/09 i 72/17), člana 9. stav 2. Zakona o osnivanju Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 44/04), a u vezi s tačkom 4.2.21 BAS poslovnika o radu stručnih tijela Instituta, i prijedloga poslovnog plana prihvaćenog na 18. sjednici BAS/TC 13, održanoj 09.06.2020. godine, direktor Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine odobrava:

POSLOVNI PLAN *BAS/TC 13 - Zaštita od požara*

1. Uvod

Predmet rada Tehničkog komiteta BAS/TC 13, *Zaštita od požara* (u daljnjem tekstu: BAS/TC 13) obuhvata standardizaciju u području terminologije, zaštite od požara i gašenja požara, lične opreme vatrogasaca, klasifikacije i simbola.

BAS/TC 13, *Zaštita od požara*, prati rad sljedećih korespondentnih komiteta:

CEN/TC 70 - *Manual means of fire fighting equipment (Ručna sredstva za gašenje požara)*

CEN/TC 72 - *Fire detection and fire alarm systems (Sistemi za otkrivanje i dojavu požara)*

CEN/TC 191 - *Fixed firefighting systems (Stabilni sistemi za gašenje)*

CEN/TC 192 - *Fire service (Vatrogasna oprema i vozila za spašavanje i gašenje požara.)*

CEN/TC 369- *Candle five safety (Sigurno paljenje svijeća)*

ISO/TC 21 - *Equipment for fire protection and fire fighting (Vatrogasna oprema za zaštitu od požara i gašenje požara)*

BAS/TC 13 je formiran Rješenjem direktora Instituta za standardizaciju BiH o formiranju Tehničkog komiteta br. 02/97-2809 od 20.11.1997.godine. Trenutno je aktuelno Rješenje o promjenama u Tehničkom komitetu BAS/TC13, br. 03-45.1-29-994-1/18 od 12.07.2018.godine.

Tehnički komitet BAS/TC 13 je formiran radi:

- analize potreba i pripreme prijedloga za preuzimanje međunarodnih i evropskih standarda;
- razmatranja inicijativa i utvrđivanja programa i planova rada u području djelovanja;
- razmatranja i utvrđivanja metoda rada i aktivnosti na izvršavanju planova rada TC-a;
- osnivanje radnih grupa (WG) i *ad hoc* grupa (AG) te definiranja njihovih područja rada i zadataka;
- usklađivanja planova rada WG-a;

-
- pripremanja i utvrđivanja nacrti i prijedloga BAS standarda;
 - razmatranja mišljenja, primjedbi i prijedloga dobijenih u toku javne rasprave;
 - pripremanja i prezentiranja stručnih mišljenja odgovarajućim tijelima međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju u skladu s procedurom pripreme međunarodnih i evropskih standarda, te korištenja drugih mogućnosti uključivanja u njihov rad;
 - saradnje s drugim tehničkim komitetima i subjektima koji se bave aktivnostima u vezi sa standardizacijom.

Takođe, za predmete standardizacije iz oblasti rada BAS/TC 13, za koje nepostoje evropski standardi i drugi standardizacijski dokumenti, BAS/TC 13 može da donese odluku o preuzimanju međunarodnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata, a ako oni nepostoje, može da donese odluku o preuzimanju nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata drugih zemalja, s kojima Institut ima potpisan ugovor, kao i o izradi izvornih BAS standarda.

2. Poslovno okruženje

2.1 Opšte

Na poslovno okruženje utiču politički, ekonomski, tehnički, zakonodavni i socijalni aspekti. U kontekstu nastojanja Bosne i Hercegovine da se što prije integriše u Evropsku uniju, u toku je proces usaglašavanja nacionalnog sa evropskim zakonodavstvom, koje se vrši putem preuzimanja evropskih standarda i direktiva Novog pristupa EU. Na osnovu tog procesa, tehnički komitet BAS/TC 13 vrši usaglašavanje bosanskohercegovačkih standarda sa evropskim standardima i to usvajanjem evropskih standarda kao nacionalnih. Osim toga, prilikom preuzimanja evropskih standarda kao bosanskohercegovačkih moraju se povući svi nacionalni standardi za iste predmete standardizacije koje su u suprotnosti sa njima. Po tom principu tehnički komitet BAS/TC 13 vrši preuzimanje evropskih standarda i srodnih dokumenata u našu standardizaciju u području detekcije požara i vatrodajavnih sistema u i oko zgrada, zahtjeve i preporuke za komponente u sistemima, korištenje, održavanje, servisiranje i upravljanje sistemima zaštite od požara, kombinacija sa drugim sistemima za formiranje integrisanih sistema, kombinacija sa fiksnim protupožarnim sistemima, projektovanje, izgradnju i održavanje fiksnih vatrogasnih sistema u zgradama i druge građevinske objekte sa preporukama za moguće primjene, ventilacije dima i toplote, vozila za spašavanje i gašenje požara. Standardizacija u oblasti svih protivpožarnih aparata i opreme, uključujući sredstva za gašenje požara, kao i lične oprema vatrogasca, te srodni radovi na terminologiji, klasifikaciji i simbolima. Odobranje savjetodavnih dokumenata koji se odnose na opšta načela i primjenu opreme i uređaja za zaštitu od požara i gašenje požara.

2.2 Kvantitativni pokazatelji poslovnog okruženja

Pošto požari predstavljaju opasnost na svim geografskim područjima, nastoji se uspostaviti globalne metode i smjernice za procjenu požara.

Nekontrolisani požari i njihova učestalost izazivaju opštu i vrlo značajnu brigu u svijetu. Tako na primjer u razvijenom svijetu, usljed vatre, strada od 10 do 20 ljudi na milion stanovnika godišnje, a gubici uslijed požara iznose oko 0,2% bruto nacionalnog dohotka godišnje. Zgrade za stanovanje mjesto su većine fatalnih požara.

2.3 Zahtjevi tržišta

Zaštita od požara obuhvata skup mjera i radnji upravne, organizacione, tehničke, obrazovane i propagandne prirode, koje se preduzimaju u cilju sprovođenja, kontrole mjera i radnji radi

sprečavanja izbijanja i širenja požara, njegovog otkrivanja, te spašavanja ljudi i materijalnih dobara i zaštite okoliša ugroženog požarom.

Pošto su standardi iz nadležnosti ovog tehničkog komiteta u relativno širokoj upotrebi, neophodno je da se prate tržišni trendovi i neprekidno radi na inoviranju i donošenju novih standarda. Primjenom standarda i srodnih dokumenata razvijenih u okviru tehničkog komiteta BAS/TC 13, obezbjeđuju se preduslovi za zadovoljenje zahtjeva tržišta u ovoj oblasti zaštite.

2.4 Aspekti zaštite okoline

Rizik od emisije i zagađivanja životne sredine različitim produktima sagorevanja gorive materije tokom požara je veliki, obzirom da većina produkata sagorevanja imaju kancerogena svojstva. Može se reći da je potrebno bolje razumevanje veze između ovih fenomena i razvoja naučnih metoda identifikacije i procjene rizika, kao i unapređenja preventive i mjera zaštite od požara.

Pitanja zaštite životne sredine od posljedica požara mogu se nekada i pogrešno tumačiti gledajući kroz prizmu latentnog sukoba između zaštite od požara, zdravlja ljudi i očuvanja kvaliteta životne sredine. Poznato je dugogodišnja upotreba različitih vatrootpornih materijala kao što je azbest, zatim toksičnih sredstava za gašenje požara – halona kao i otpadnih voda koje nastaju u procesu gašenja požara a koje imaju negativan uticaj na životnu sredinu postajući indirektni zagađivači. Izazov u budućnosti nije samo povećati svijest javnosti o uticaju požara na životnu sredinu, već unaprijediti i usavršiti sredstva i opremu za gašenje požara, čime bi se obezbjedilo da zaštita od požara ne bude uzročnik neprihvatljivih posledica po životnu sredinu kao ni da zaštita životne sredine ne bude ograničavajući faktor u zaštiti od požara. Voda kao sredstvo za gašenje požara može imati negativan uticaj na životnu sredinu ali samo u slučaju kontakta sa toksičnom gorivom materijom čije izlivanje može izazvati katastrofalne posledice. Pored vode posebnu pažnju je privukao halon – izuzetno efikasno sredstvo za gašenje požara ali veoma opasno sa aspekta zaštite životne sredine. Haloni su do otkrića njihovog visokog potencijala za oštećenje ozonskog omotača, široko korišćeni u protivpožarnoj zaštiti pre svega u necivilnom sektoru (avioni, podmornice, kompjuterski sistemi). Po hemijskom sastavu, haloni su potpuno halogenizirani ugljovodonici atomima halogenih elemenata: hlorom, fluorom ili bromom. Najviše korišćeni haloni u protivpožarnoj zaštiti su halon 1211 i 1301. Efikasnost gašenja halonima ogledala se u relativno niskoj zapreminskoj koncentraciji, uz veoma kratko vrijeme gašenja. Laboratorijskim eksperimentima utvrđena je toksičnost halona, kako u prirodnom stanju tako i produkata njegovog raspadanja na temperaturi požara. Ako se pri gašenju brzo stvore dovoljne koncentracije halona, požar bi bio vrlo brzo ugašen, pa bi ljudi, izloženi njegovom dejstvu bili ugroženi toksičnim dejstvom u prirodnom neraspadnutom stanju.

Kao najpovoljnija opcija sa stanovišta zaštite okoliša predviđena je zamjena halona drugim tzv.zamjenskim sredstvima za gašenje kao što su FM gas, NOVEC1230, Inergen...

Prema smjernicama Montrealskog protokola, date su preporuke o sredstvima koji će zamjeniti halone i koja su nazvana Zelena sredstva za gašenje požara.

Osnovna svojstva savremenih sredstava za gašenje su: neškodljivost po ljude prije upotrebe i prilikom upotrebe (netoksičnost, nekancerogenost), neškodljivost po okolinu (živi svijet, vodu, vazduh, zemljište, ozonski sloj, nekorozivnost), stabilnost u pogledu skladištenja i uslova primjene, efikasnost gašenja, jednostavnost upotrebe i opreme i relativno povoljni prateći efekti.

Nova sredstva za gašenje mogu se podijeliti u dvije grupe: grupa inertnih sredstava (ovdje spadaju sredstva koja sadrže azot, argon i ugljendioksid) i grupa hemijskih sredstava .

Novec 1230 je hemijsko jedinjenje, odnosno potpuno fluorisani keton izo-propil-propanon. Po karakteristikama je sličan halonima, tako da predstavlja direktnu zamjenu za njih. Za razliku od halona Novec 1230 se ubraja u Zelena sredstva, jer ne djeluje na ozonski omotač, ne utiče na klimu i globalno zagrijavanje.

U cilju zamjene halona u sistemima za gašenje požara bitnu ulogu je odigrala i grupa inertnih gasova i njihovih smješa pod nazivom inergen. Ovdje spadaju sredstva koja u svom sastavu sadrže azot (N), argon (Ar) i ugljendioksid (CO₂). Azot je bezbojan gas bez mirisa i ukusa, ne gori i ne učestvuje u procesu gorenja, nije toksičan.

Argon je prirodni gas, bez boje, mirisa i ukusa, potpuno netoksičan, hemijski je potpuno neaktivan. U atmosferi se nalazi u količini od 0,93 %. Ugljendioksid je gas, bez boje, mirisa i slabo kiselog ukusa jer je anhidrid ugljene kiseline. CO₂ se u prirodi nalazi slobodan i hemijski vezan. U vazduhu ga uvijek ima slobodnog od 0,02 do 0,03 %.

Zbog dobrih svojstava, koja se zahtjevaju od sredstva za gašenje požara, Noveca 1230 i Inegena, i njihovog manje štetnog uticaja na okoliš, ova sredstva predviđena su za dugoročnu upotrebu za gašenje požara.

Očigledno je da postoji veliki interes javnosti vezan za uticaj požara i sredstava za gašenje požara na životnu sredinu. Kontrola dejstva požara na životnu sredinu postignuta je, sa određenim uspehom, kroz nacionalne i/ili internacionalne aktivnosti na definisanju i sprovođenju standarda i propisa. Nakon pojedinih ekoloških katastrofa izazvanih požarima koje su ostavile trajne posledice na čitave regione sa internacionalnim značajem, postavljen je novi izazov za delovanje međunarodnih organizacija za standardizaciju.

U budućnosti se mora uložiti dodatni napor na definisanju alata i kompleksnijeg pristupa rešavanju problema uticaja požara na ljude i životnu sredinu.

Smanjenje učestalosti nekontrolisanog požara i čišćenje poslije kontaminacije od požara može se smatrati da ima pozitivnu ekološku korist po rizik i zdravlje. Sve ovo može imati i dugoročne ekološke efekte. Smanjenje rizika od paljenja do blizu nule je najefikasniji način da se minimizira uticaj na životnu sredinu.

3. Očekivane koristi od rada BAS/TC 13

Osnovne koristi koje se očekuju od rada BAS/TC 13 su sljedeće:

- donošenje BAS standarda koji su identični s evropskim i/ili međunarodnim standardima, čime se obezbjeđuje efikasan način za provjeru ispunjenosti uslova utvrđenih zakonima i/ili propisima donijetih na međunarodnom, regionalnom ili nacionalnom nivou;
- pružanje podrške nadležnim ministarstvima i drugim tijelima državne uprave u aktivnostima koje se odnose na usklađivanje propisa s evropskom regulativom, obezbjeđivanjem BAS standarda usklađenih s evropskim i/ili međunarodnim standardima;
- zaštita potrošača
- predstavljanje i zastupanje interesa BiH u postupku donošenja evropskih i međunarodnih standarda.

4. Zainteresovane strane

Sve zainteresovane strane u BiH su pozvane da učestvuju u radu ovog tehničkog komiteta, uz osiguranje ravnopravnog učešća i zastupljenosti svih interesnih grupa. Moguće je i učešće u statusu posmatrača, pod određenim uslovima koji su utvrđeni Internim pravilima Instituta za standardizaciju BiH. Sve zainteresovane strane mogu da predlože usvajanje određenih standarda.

Zadatak ovog tehničkog komiteta je da u narednom periodu u svoj rad uključi što je moguće veći broj zainteresovanih strana a to su: organi državne i lokalne uprave, javna preduzeća, proizvođači, izvođači radova, projektanti, serviseri, instituti, laboratorije i dr.

5. Ciljevi i strategije za njihovo ostvarivanje

5.1 Ciljevi

- Usvajanje standarda iz oblasti zaštite od požara obuhvata standardizaciju u području terminologije, zaštite od požara i gašenja požara, lične opreme vatrogasaca, klasifikacije i simbola u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta.
- Usklađivanje nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i/ili međunarodnim standardima i drugim standardizacijskim dokumentima;
- Preispitivanje svih BAS standarda u roku od pet godina od njihovog objavljivanja i donošenje odluke o povlačenju onih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koji imaju isto područje primjene kao evropski ili međunarodni standardi ili drugi standardizacijski dokumenti;
- Zastupanje interesa BiH u oblasti rada tehničkog komiteta pred odgovarajućim evropskim i međunarodnim komitetima za standardizaciju kroz učestvovanje bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih tehničkih komiteta;
- Primjena osnovnih principa standardizacije;
- Promovisanje interesa Instituta za standardizaciju BiH;
- Odgovor na zahtjeve zainteresovanih strana.

5.2 Strategija za ostvarivanje ciljeva

Ostvarivanje ciljeva BAS/TC 13 zasniva se na definisanju prioriteta rada, a to su:

- Praćenje rada korespondentnih komiteta i preuzimanje novih standard i drugih standardizacijskih dokumenata;
- Povećanje broja bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih korespondentnih komiteta;
- Prevođenje što većeg broja standarda na jedan od službenih jezika u BiH;
- Povećanje broja zainteresovanih strana koje će učestvovati u radu BAS/TC 13;
- Sprovođenje periodičnih sistematskih pregleda i preispitivanja svih standard i drugih standardizacijskih dokumenata koje je pripremio BAS/TC 13, kako bi se obezbijedila validacija primjene za sve zainteresovane strane koje koriste ove standarde;
- Revidiranje tekstova povučenih BAS standarda objavljenih na jednom od službenih jezika u BiH u skladu s novim izdanjima evropskih ili međunarodnih standarda, kako bi se održao ili povećao broj objavljenih BAS standarda nastalih preuzimanjem evropskih i/ili međunarodnih standarda na jednom od službenih jezika u BiH;
- Informisanje članova BAS/TC 13 o revidiranim Internim pravilima za standardizaciju Instituta.

6. Faktori koji mogu uticati na ispunjenje i implementaciju programa rada

- Nedovoljno učešće domaćih stručnjaka u donošenju BAS standarda;
- Nezainteresovanost stručne javnosti za učešće u javnoj raspravi i dostavljanje primjedbi i predloga u vezi s nacrtima BAS standarda koji se stavljaju na javnu raspravu;
- Nedostatak finansijskih sredstava koji onemogućava obezbjeđenje odgovarajućih prevoda i upućuje na preuzimanje standarda metodom proglašavanja / korica, što umanjuje kredibilitet ovih standarda u poslovnom okruženju;
- Neblagovremeno dostavljanje prijedloga zainteresovanih strana za donošenje BAS standarda pri izradi plana rada BAS/TC 13;
- Nedovoljno pridavanje značaja radu članova BAS/TC 13 i njihova opterećenost poslovima u matičnim organizacijama koje su ih delegirale, što može da dovede do nedovoljnog učešća članova BAS/TC 13 na sjednicama, a samim tim i do odstupanja od plana usvajanja standarda.
- Nepostojanje prevoda odgovarajućih BAS standarda na jednom od službenih jezika u BiH iziskuje dodatne napore i sredstva koji su van oblasti rada BAS/TC 13 i Instituta.

7. Plan aktivnosti

Aktivnosti BAS/TC 13 usklađene su s planovima rada tehničkog komiteta kroz:

- planove pripremanja, donošenja i objavljivanja BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata u navedenoj oblasti rada, u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;
- obezbjeđivanje usaglašenosti BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i međunarodnim standardima u navedenoj oblasti rada;
- učestvovanje u izradi i preispitivanju standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje donose evropske¹ i međunarodne organizacije za standardizaciju u navedenoj oblasti rada;
- druge aktivnosti koje predloži Savjet za standardizaciju BiH;
- druge aktivnosti na prijedlog zainteresovanih strana.

Dostavljeno: 1. Sekretarijatu BAS/TC 13
2. a/a.

DIREKTOR

.....
Aleksandar Cincar

